

**OD RZĄDÓW SIŁY
DO RZĄDÓW PRAWA**

Piotr Grzebyk

OD RZĄDÓW SIŁY DO RZĄDÓW PRAWA

Polski model prawa do strajku
na tle standardów unijnego
i międzynarodowego prawa pracy

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2019

Recenzje:

prof. dr hab. *Jakub Stelina*

dr hab. *Łukasz Pisarczyk*, prof. UW

Redaktor prowadząca:

Anna Raciborska

Redakcja i korekta:

Anna Kaniewska

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano obraz

Roberta Koehlera *Strajk* [Der Streik]

© Domena publiczna; [https://pl.wikipedia.org/wiki/](https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:%22Der_Streik%22_von_Robert_Koehler.jpg)

[Plik:%22Der_Streik%22_von_Robert_Koehler.jpg](https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:%22Der_Streik%22_von_Robert_Koehler.jpg)

Copyright © 2019

by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

Publikacja dofinansowana przez

Uniwersytet Warszawski

Wydział Prawa i Administracji

ISBN 978-83-65390-20-2

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa

tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: Master, Łódź

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki k. Warszawy

SPIS TREŚCI

WYKAZ SKRÓTÓW	9
ROZDZIAŁ I. ZAGADNIENIA WSTĘPNE	13
ROZDZIAŁ II. UZASADNIENIE PRAWA DO STRAJKU	30
1. Uwagi wprowadzające	30
2. Przyczyny strajków	31
2.1. Dlaczego ludzie pracy strajkują?	32
2.2. Dlaczego akceptuje się strajk?	34
2.3. Strajk elementem rządów siły albo efekt realizacji wartości	34
2.3.1. Argument siły – <i>rule of force</i>	34
2.3.2. Strajk a wartości (dobra)	36
3. Prawo do strajku z perspektywy państwa albo jednostki	38
3.1. Perspektywa państwa	39
3.1.1. Nieobecność państwa w sporach zbiorowych	39
3.1.2. Państwo jako obserwator – gwarant równości stron	40
3.1.3. Państwo jako regulator – zapewnienie społecznej sprawiedliwości	42
3.1.4. Państwo jako regulator – demokracja w miejscu pracy	43
3.2. Perspektywa jednostki	43
3.2.1. Prawo do strajku a wolność pracy	44
3.2.2. Prawo do strajku a godność pracownika – prawo do strajku jako prawo człowieka	44
4. <i>Rule of law</i> i dialog społeczny a prawo do strajku	49
5. Wnioski	51
ROZDZIAŁ III. POLICENTRYCZNOŚĆ PRAWA STRAJKOWEGO	53
1. Uwagi wprowadzające	53
2. Prawo do strajku w konwencji MOP nr 87	55
2.1. Prawo do strajku jako konieczny element (<i>intrinsic corollary</i>) prawa koalicji	57

2.2. Wewnętrzny kryzys MOP w 2012 r. w sprawie prawa do strajku	59
2.3. Wnioski	63
3. Prawo do strajku w Europejskiej karcie społecznej	64
3.1. Ograniczenia zakresu stosowania EKS w zakresie prawa do strajku w Polsce	64
3.2. Wnioski	66
4. Prawo do strajku w Międzynarodowym pakcie praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych	67
4.1. Interpretacja art. 8 ust. 1 lit. d MPPGSiK	68
4.2. Wnioski	69
5. Prawo do strajku w Traktacie o funkcjonowaniu UE i Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej	71
5.1. Wyłączenie prawa do strajku z art. 153 ust. 5 TFUE	71
5.2. Prawo do strajku jako prawo podstawowe – sprawy <i>Viking</i> i <i>Laval</i>	75
5.3. Prawo do strajku jako prawo podstawowe po wejściu w życie traktatu z Lizbony	79
5.3.1. Relacja art. 28 KPP do art. 153 ust. 5 TFUE	79
5.3.2. Zakres związania Polski art. 28 KPP	81
5.3.3. Gwarancje prawa do strajku w art. 28	87
5.4. Wnioski	91
6. Prawo do strajku w orzecnictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPCz)	93
6.1. Od sprawy <i>Schmidt</i> przez <i>UNISON</i> do <i>Federation of Offshore Workers' Trade Unions</i>	94
6.2. Od sprawy <i>Dilek</i> do <i>Trade Union in the Factory '4th November'</i>	98
6.3. Propracownicza linia orzecznicza ETPCz – zapowiedź sprawy <i>Enerji Yapı-Yol Sen przeciwko Turcji</i>	101
6.4. Milowy krok w ochronie prawa do strajku – sprawa <i>Enerji Yapı-Yol Sen przeciwko Turcji</i>	104
6.5. Utracone nadzieje i sprawa <i>RMT przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>	106
6.5.1. Sprawy rozpoznane po orzeczeniu <i>RMT przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>	112
6.5.2. Sprawa <i>Unite the Union przeciwko Zjednoczonemu Królestwu</i>	115
6.5.3. Sprawa <i>Svenska Transportarbetareförbundet i Seko przeciwko Szwecji</i>	117
6.5.4. Sprawa <i>Association of Academics przeciwko Islandii</i>	119
6.6. Wnioski	120

7. Skutki policentryczności prawa do strajku	122
8. Wnioski	130
ROZDZIAŁ IV. POLSKI MODEL PRAWA DO STRAJKU	131
1. Uwagi wprowadzające	131
2. Kształtowanie się modelu prawa do strajku	133
2.1. Dwa modele prawa do strajku po 1989 r.	133
2.2. Konstytucjonalizacja prawa do strajku	138
2.3. Wnioski	141
3. Prawo do zwoływania strajku – pracownik a związek zawodowy	142
3.1. Uwagi wprowadzające	142
3.2. Standardy międzynarodowe	144
3.3. Prawo polskie	146
3.4. Wnioski	150
4. <i>Ratione personae</i> prawa do strajku. Osoba wykonująca pracę zarobkową	153
4.1. Uwagi wprowadzające	153
4.2. Standardy międzynarodowe	154
4.2.1. Standardy MOP	154
4.2.2. Standardy unijne i sprawa <i>FNV Kunsten</i>	156
4.2.3. Standardy Rady Europy i sprawa <i>Irish Congress of Trade Unions przeciwko Irlandii</i>	158
4.3. Prawo polskie	160
4.3.1. Wyrok TK w sprawie K 1/13	161
4.3.2. Nowelizacja ustawy o związkach zawodowych i o rozwiązywaniu sporów zbiorowych z 5 lipca 2018 r.	163
4.3.3. Osoba wykonująca pracę zarobkową jako podmiot prawa do strajku	165
4.4. Wnioski	169
5. <i>Ratione personae</i> – prawo do strajku urzędników publicznych (<i>public servants</i>)	170
5.1. Uwagi wprowadzające	170
5.2. Standardy międzynarodowe	173
5.3. Prawo polskie	174
5.4. Wnioski	180
6. Pracownicy zatrudnieni w tzw. niezbędnych usługach (<i>essential services</i>)	181
6.1. Uwagi wprowadzające	181
6.2. Standardy międzynarodowe	183

6.3. Prawo polskie	187
6.4. Wnioski	189
7. Klauzule pokoju społecznego	190
7.1. Uwagi wprowadzające	190
7.2. Standardy międzynarodowe	191
7.3. Prawo polskie	193
7.4. Wnioski	195
8. Strajk o zabarwieniu politycznym	196
8.1. Uwagi wprowadzające	196
8.2. Standardy międzynarodowe	198
8.3. Prawo polskie	199
8.4. Wnioski	202
9. <i>Viribus unitis</i> – strajki solidarnościowe	204
9.1. Uwagi wprowadzające	204
9.2. Standardy międzynarodowe	205
9.3. Prawo polskie	206
9.4. Wnioski	210
10. Rola sądów krajowych w ochronie prawa do strajku	211
10.1. Uwagi wprowadzające	211
10.2. Standardy międzynarodowe	211
10.3. Rola sądów w ochronie prawa do strajku w prawie polskim . .	216
10.4. Wnioski	220
ZAKOŃCZENIE	225
BIBLIOGRAFIA	233
INDEKS NAZWISK	261
INDEKS RZECZOWY	269